

A harcias chasszidizmus legmarkánsabb világhírű képviselője szállott sirba Spira Lázár munkácsi főrabbiival

— A „Népünk” eredeti riportja. —

A zsidóság egyik legmagasabb és legszebb ünnepe, a Sevuotnak beköszöntése előtt a modern hírszolgálatot végző technikai alkotások pillanatok alatt röptettek világra a hírt Kárpátja híres-nevezetes városából: Munkácsról, amelyben lakonikus rövidséggel közölték, hogy: Spira Lázár, a munkácsi rebbe elköltözött az élők sorából. A „Népünk” ünnepi száma már készen volt, így csak röviden közölhetjük a halásetet, le az elhunyt főrabbi olyan markáns egyéni-

SPIRA LÁZÁR z. c.

ség volt, hogy kötelességünk róla, életéről, halála körülményeiről részletesen megemlékezni.

Abból a portréból, amelyet már e lap hasábjain is közöltünk részben, meg azokból az adatokból, amelyekkel megismertettük bennünket azok, akik közelről ismerték, művei, írásai, mondásai, célkitűzései mind azt igazolják, hogy karakánabb, keményebb akaratú férfiú még nem igen ült főrabbi székből, mint az elhunyt munkácsi rebbe. Ha semmi mást ne tudnánk, csak azt olvasnánk, amit végakartának ismerünk, már ez is rendkívül jellemző volna egyéniségére. Ne nevezzék „caddik”-nak és ne nevezzék „gaon”-nak ha meghal, ne mondjanak fölülte gyászbeszédet és mellékkutácson vigyélte a temetőbe, sirkövére pedig csak nevét írják. Halálán innen és halálán túl, életének minden megnyilvánulásában valami csodálatosan kemény léleknek bizonyult. Harcos egyéniség volt. De talán még ezzel sem mondtunk sokat vele kapcsolatban. Egy ember, aki egy hajszálnyira sem tért el meggyőződésétől. Ugy hitt az Örökkévalóban és úgy bizott abban, hogy ő látja mi az „Igazság” és a legfőbb jó, hogy ennek hitében kérlelhetetlen volt és meg nem alkuvó. Ahogy ő szembeszállt a Palesztina építéssel, ahogy perhorreszkálta az agudizmust, ahogy középkori eszközökkel, átkokkal sújtotta annak idején a belzi hivat, olyan erővel tett tanúságot, amelyre példát nem találunk az utóbbi évtizedek — talán századok annalszeiben. A legbüdösebb rabbi is bizonyos esetekben tettek engedményeket embereknek, intézményeknek, de Spira Lázár főrabbi soha semmilyen irányban megalkuvó nem volt. Természetesnek vehetjük ezeket, hogy az ilyen köböt vésett egyéniségnek sok híve volt szerte a világon, akik meghajoltak eny-

nyi akarat előtt és vakon követték mestereiket, akitől most örökidőre búcsút kellett vegyennek.

A REBBE CSALADJA

Híres család leszármazottja volt reb Eleazar Spira. A galíciai Dynovban volt a hitközség lelki vezetője Zwi Elimelech Spira, aki szentéletű tudós volt. A zsidó ünnepek történeti jelentőségéről írott „Bné Jaszochor” című munkája igen jelentős forrásmunka. Fia, Eliezer, Landshut rabbija a vallásosság kimélyítésével tűnt ki és már ő is keményen és eredménnyel küzdött korának asszimilációs törekvései ellen. Utána következett Slomo Spira, aki 1892-ig volt Munkács főrabbi. Utána következett reb Hers Spira, aki nagyszerű és kiváló kabbalista volt. Főműve a „Darké Tösuva” című munkája, az újabbkori halachikus irodalomnak egyik fő forrásmunkája. Művéről nevezik el Munkács egyik utcáját, amely a nagy zsinagóga mögött van. Responzumait „Zwi Tiferet” név alatt adták ki: kabbalisztikus munkájának címe: „Boér Lechaj Rot”. 1913-ban halt meg és ekkor választották meg egyhangulag fiát, aki Stryzovban 1871-ben született, a most elhunyt Spira Lázár Munkács főrabbiának.

PALYAFUTASA

Csaknem egy negyed századig ült a munkácsi főrabbi székből a most elhunyt gaon és vele most megszakad a nagy dinasztia férfiága.

Már harminc éves korában „Minchas Eliezer” címen kiadta responzumait, amelyek már fiatalon nagy nevet szereztek zsidó tudósi körökben. „Sáaré Tóra” című műve szintén forrásmunkának számít a zsidó rituális irodalomban. De világi tudományokban is jártas volt. Allitól negyven nyelvet tökéletesen bírt. A híres rabbi kétszer nősült. Első feleségét nagyon szerette, de meddőség miatt elvált tőle. Ez az első felesége egy oroszországi rebbe leánya volt. Második felesége a komarnoi rebbe leánya, akitől leánya született. Leányát már tizenhárom éves korában eljegyezték egy rokonnal, aki nem is látta a leányt, csak négy évvel később bekövetkezett házasságuk alkalmából. Erről a világraszóló nagy esküvőről annak idején az egész világsajtó megemlékezett és nagy amerikai filmgyárak felvételeket is készítettek róla.

A FŐRABBI HAZA

Ódon kastélyszerű épületben rezidált a világhírű főrabbi. Lakása félelmetlen volt és alatta a suterénben vendéglőnek is beillo konyhában sütőfűtők-fűtők az odazárandó idegenek, szegények számára. A ház udvara teljesen be van építve. Az egyik oldalon a munkácsi rabbi országos nászszágnak vezetése mellett a „Meir bal hanész” or-

szágrészi helyiségei vannak. Mellette tanács-terem. Az udvar hátulsó részén hatalmas Beszhamidros magaslik ki, ahol a megboldogult imádkozásait és szüdjait szokta végezni, ájtatos és fanatikus hívei középette. Az udvar oldalsó részén vannak vejenek, a most megválasztott utódának családi és tanulószobái. Itt van a bocher-menza is, ahol a lehetőség szerint gondoskodás történik arról, hogy az ifjúság gondatlanul kerüljön el a talmudi tudományokba, amelyeknek kevés elismertebb tudósa élt még ezen a földön, mint az elhunyt főrabbi.

A HALALHÍR ÉS TEMETÉS

Már hónapok óta betegeskedett a főrabbi. Rosenthal professor már hónapokkal ezelőtt tudta, hogy csak idő kérdése, amíg a rettenetes kór elvégzi károkozatos munkáját. Agyrák kinozta a 65 éves világhírű férfit és a család meg a benfentesek tudták, hogy elkerülhetetlen a vég. Volt néhány hét, amikor javult a nagybeteg állapota, hívei reménykedtek is abban, hogy segíteni fog a sok ima és a hívek életnapjainak felajánlása. Múlt hét keddjén azonban rosszul érezte magát. Délben magához kéréte egyetlen leányát, hogy fontos dolgokat közöljön vele. A nagybeteg azonban látta, hogy leánya halál-sápadtan várja szavait s ezért elallott szándékától, mert — mint mondotta — úgy látja, hogy leánya túl gyenge ahhoz, hogy meghallgassa szavait. Délután feleségét hívatta és közölte vele, hogy mennie kell az élők sorából:

— Az Örökkévaló magához hívott, le-telt az időm, mennem kell!

Néhány órára rá megkezdődött haláltudása és a mai három órakor megszűnt dobogni az a szív, amely minden dobbanásával az Örökkévalónak és a zsidóságnak szolgált. Amikor a halálhír hajnalban elterjedt, hívei felkeltek és járvászekelve, sirva vonultak a ház elé, ahol a temetésig ezerszámra áldogálták a hívek ezrei. Ez a tipikus zsi-

(Folytatása a 7-ik oldalon)

Gyermeke iskolába jár?
Gondoljon egészségére!
Lássa el **SENLASLO** (Szt. László)
fertőtlenítő toalett-szappannal
DENTONAL fogpasztával Udil — Fehérit — Fertőtlenít

Hogyp képzeled a gróf ur?

Legutóbbi számunkban megemlékeztünk Bethlen István gróf volt magyar miniszterelnök parlamenti beszédéről, amelyben a zsidókérdéssel foglalkozik. Megállapította először, hogy van zsidókérdés s utána megindokolta, hogy miért. Szerinte 50—60 év alatt sok galíciai zsidó vándorolt be Magyarországra, akik rátermettségükkel és üzleti rutinjukkal ellogálták a gazdasági pozíciókat, mert hiszen a gróf szerint kitűnő gyárvalókatok, vállalkozásokat és üzleteket létesítettek és valahogy úgy lehetett értelmezni szavait, mintha olyképen képzelte volna el a dolgokat, hogy miután a zsidó rutin, rátermettség, üzleti szellem, nemzetközi kapcsolatok révén sikerült megteremteni az ipart, sikerült urbanosítani a magyar vidéket, ígygen szóján a „rátermett” zsidó gyáros esetleg budai Goldberger, vagy Auer Robert, az Egyesült Izzó igazgatója:

— Megteremtettünk hatalmas vállalatokat, sokezer embernek adunk kenyeret, a magyar ipari cikkeknek világhírnevet. De mert „rátermett” zsidók vagyunk, galíciai ivadéok, viszont a magyar nem olyan komercziális érzékű, mint mi vagyunk, ime lás-sák szívünket és hogy érezzék belátásunkat, átadjuk a gyárat kiskérbí és bábolnai Tihámér urnak, a d vadászni, inni és lovat hajtani kitűnően tud, de mélységesen megveti az „üzletes zsidót”, meg mindent, ami a gazdasági élettel kapcsolatos. A zsidó vállalat tulajdonosa vagy vezetője vonuljon vissza egy szerény 100 pengős állásocskába, a jövedelem legyen a keresztény társadalomé. Így képzeled ezt — ahogy a sorok között látjuk — még egy olyan államférfi is, mint gróf Beth-

A lublini öreg tanító

— Chasszid történet —

Távoli város felé utazott egyszer Rabbi Jákob Jichok, a lublini rabbi és a tanítványai elkísérték utjában.

Péntek dél volt már és közel kellett hogy legyenek a célhoz, amikor egyszerre utalag-zásához értek.

A kocsis megkérdezte:

— Merre hajtás?

A rabbi azonban nem tudta megmondani s ezért így rendelkezett:

— Ereszd meg a gyeplőt és bíz a lovak-ra, hogy merre akarnak menni!

Igy is történt.

Nemsokra feltűntek egy kis város első háza. Csakhamar kiderült azonban, hogy nem ebbe a városba igyekeztek.

— Itt nem szabad felfednetek: ki vagyok!

— rendelkezett a lublini.

— De akkor hogyan jutunk majd szombaton lakásához, meg ételhez, uram? — kérlezték a tanítványok.

A caddik ugyanis, még mielőtt az este beállt, mindig szétosztotta a szegények közt, ami pénzadományt napközben hozzá hoztak.

— Menjünk csak az imaházba — felelte a rabbi. — Ott bizonyosan akad a háziurak között olyan, aki szombati vendégül elfogad bennünket.

Igy lett.

Az imaházban a rabbi olyan sokáig imádkozott, hogy végül majdnem magára maradt.

Amikor felemelte fejét, a szoba oégében már

len István. Sajnos, mi nem hisszük, hogy különféle kereszties mozgalmak ellen tudjanak tenni bármit is a magyar zsidók, ha legkomolyabbnak tartott politikuskok is ilyen abszolút naiv módon képzelik el a gazdasági adottságokat és az azokon való segítés módzatait. Nem elbizakodottság mondanja velünk, de ha a megteremtett ipart és kereskedelmet olyan kezbe játszanák át, akik „von pick aul” nem értik, akkor egy-két év alatt romok volnának ott, ahol ma dübörögnek a gépek. Ez az egész „zsidókérdés” végeredményben oda konkludál, hogy létezik Magyarországon néhány száz gazdag zsidó és azok pozíciója fáj a legtöbb embernek. De vizsgálatódjunk: ez fáj a középkorban is a grófoknak és ezért üldöztek, üldöznek és fognak földözni bennünket az idők végtelenségig.

Salamon király szerepe

az angol koronázáson

Nem tagadhatjuk le, mert akkor nem volnánk őszinték, ha az angolokat minden tekintetben a jó emberek népének ismertelnénk. Nem melegsívű nép, hanem inkább rideg kalmár szellem, amely végtelenül szereti önmagát, kényelmét, házat és hazáját s valahogy azt szeretné éreztetni legszívesebben a világgal, hogy érte és miatta kell legyen az egész világ. Ha a zsidókat csak vadozják azzal, hogy „kiválasztott nép”-nek tartja magát, az angolok természetesen találják, hogy ők a világ egyetlen boldogulá-ra született népe.

De amint tudjuk hibáikat, úgy el kell ismernünk azt róluk, hogy a világ legbiblia-tisztelőbb népe. Nem a zsidók tették világ-szerzte ismeretét az 0-testamentumot, hanem az angolok. Sokszázra rug azoknak a nyelv-veknék száma, amelyekre az angolok lefordították és terjesztik állandóan a bibliát. — Van-e ebből hasznunk? Nem vesszük észre, mert hiszen minél jobban terjed a mi biblia, annál jobban gyűlölnék bennünket, holott elismerik róla, hogy a jelenlegi erkölcsi világrand alapjait rakta le. (A németek ezt

csak egy töpörödött ősz, öreg emberke idő-zött, aki nyolcevan esztendő is megvolt s megkérdezte tőle:

— Hol töltöd az ünnepi estét?

— Sejtelnem sincs róla hol — felelte a caddik.

— Menj csak a vendégfogadóba és szombat elmúlt után majd gyűjtést indítok számlál kifizetésére — ajánlotta az öreg.

— Nem megyek a vendégfogadóba — mondotta Rabbi Jákob Jichok —, mert ott nem mondhatom el a gyertyagyújtási áldást.

— Az én házámban csak egy kevés kenyér, bor akad — kockáztatta meg némi bonakodással az öreg.

— Nem vagyok falánk — szolt a lublini és együtt mentek el az imaházból.

Othon a bor és kenyér áldása után megkérdezte az öreg:

— Honnan való vagy?

— Lublinból jövök.

— Akkor láttad a híres rabbit is?

— Láttam.

Az öreg hangja megremegett:

— Beszélj nekem róla.

— Miért akarsz hallani a rabbiról? — kérdezte a caddik.

— Ifjúkoromban tanító voltam — beszélt az öreg — és ő növendékeim közé tartozott. Nem sikerült felfedeznem benne rendkívüli képességeket. De később értesültem, hogy nagy ember lett belőle. Amióta ezt tudom, minden héten bötölök egy napig, hogy így érdemes- nek találtsam arra, hogy még egyszer színe elé kerüljek. De Lublinba nem utazhatom, nem fulja a jövedelmemből s gyalog nem kel-

Snálanként magy el a kaja ...

PETROLEGGER
MAGYARORSZÁGI KÖRPAZÁST
MÉGETŐZŐKÉNT HIRHULLÁST

is kétlik). Nem csodálkozhatunk tehát azon, hogy amikor VI. Györgyöt koronázták a westminsteri székesegyházban, akkor az érsek az oltár előtt a következőképpen szentelte fel a szentelt olajjal:

— Istenünk, ki egykor olajjal kentet fel a királyokat, főpapokat és prófétákat, hogy népedet Izraelt tanítsák és kormányozzák, áldd és szenteld meg kiválasztott polgárodát Györgyöt, kit most szent papi hivatalunknál fogva ezzel az olajjal királlyá kenünk.

Majd azt is mondotta canterbury érsek: „Légy felkenve szent olajjal. Valamint Salamont királlyá kente Zádok a főpap és Nátán prófeta, úgy légy felkenve, áldva és szentelve királlyá néped felett...”

Hiába horogkereszt és berlini, bécsi, pesti, varsói gyűlölet, azért ha valami patinasat, valami igazán magasatosat akar a canterbury érsek mondani, amikor a világ legnagyobb birodalmának királyát koronázza, mégis az 0-testamentum nagyságait sorolja fel példaképpen, akkor Salamon zsidó királyra hivatkozik, mint a legnagyobb meg-

helek utra, mert gyenge vagyok már és nagyon öreg...

— Emlekszel-e valamire a lublini rabbi gyermekkorából? — kérdezte most a rabbi.

— Keresnem kellett őt napról-napra — mondotta az öreg. — Az iskolából mindig megszökött. De később magától jelentkezett. Csavargásért bizony meg is pertem néha. Es egyszer kilestem a titkát. Utána mentem. Es láttam, hogy az erdőbe egy hangyaboly mellé letelepedve, ekként beszél a susogó lombok közt az ég felé: Halljad Izrael az Örökkévaló, a mi Istenünk, az Örökkévaló egyetlenegy! Amióta ezt láttam, nem emeltem többé kezét rá.

A lublini ebben a percben megértette: miért hozták a lovak őt ebbe az idegen városba. Felemelkedett ültéből s így szolt:

— Nézz reám! En vagyok az, akiről kérélt, hogy beszéljek. En vagyok a lublini rabbi.

A kis öreg elájult erre a szóra s csak nagynehézen tért ismét magához.

A szombat elmúltával a caddik tanítványaiól egyetlenben elhagyta a várost.

A kis öreg elkísérte, amig csak el nem foradt, aztán visszafordult s csendesen hazaballagott.

Othon pedig ágyának dőlt és meghalt.

A rabbi, aki folytatta utját, ezalatt társával együtt egy másik helységbe ért betért a kocsmába s dacsorija eltöltéséhez fogott.

Egyszerre azonban letette a kését és a pilt s körülbelül ugyanakkor, amikor a másik városban az öreg tanító lelke elszállt földi porhüvelyéből, megindult hangon így szolt:

— Fiám, visszafordulok. El akarom tenneti öreg tanítómát...

tiszteltetésre a nem Julius Cézár és a zsidó profétákra és nem másokra...

Bentoiu alminiszter

és az ügyvédek határozata

Az igazságügyminiszteriumban működő Aurelian Bentoiu alminiszter nyilatkozott a Bucureshtben megtartott ügyvédyűléssel kapcsolatban...

Most az alminiszter nyilatkozott és ebben kifejti, hogy a miniszterium kötelessége a törvényesség fölött örökölni...

A román sajtóban sem zudult fel a tiltakozás elég erőteljes hangon. Egyedül a „Patria” az, amely „a legsúlyosabb korlársi esemény”-nek tartja...

Allamok hatalma nem a türelmetlenség által előidézt széthuzáson alapszik, hanem az összes polgárok lojalitásán...

Mit teremtek a magyar

zsidók?

A budapesti képművészetben az ismert női keresztény képzőművész, Rupert Rezső a zsidóellenes támadásokkal szemben felsorolta a magyarországi zsidók érdemeit is:

Kénytelen vagyok én, a legtisztességesebb keresztény lelőzést emberek sorából csak közül felszólalni, akinek semmiféle nagyonyi vagy üzleti kapcsolata a zsidósággal nincs.

Orthodox kóser vendéglő Parisban! A párisi világhírlás látogatóinak figyelmébe ajánljuk Hartmann Simon orth. kóser vendéglőjét Paris Ardeali konyha, szolid árak! 4-e. Rue Ferd. Duval 19.

Nem említem fel a magyar szellemi és művészeti élet terén érdemeket szerzett zsidó jeleket, meg akorok feledkezni Simonyi Zsigmondról, Ballagi Mórról, Acsádi Ignácraól, Goldzieher Ignácraól, Marcali Henoikról, aki Hóman Bálint tanítómestere volt...

Rupert ezután a zsidóság közgazdasági érdemeiről kíván szólni, ami iránt egyesek érzékenyek. Ha 1839-ben nem jutott volna eszébe egy Fischer Mór nevé zsidóállású derék magyar embernek, hogy Herendben porcellángyárat alapítson...

Nagy ünnepek közepette vett részt az angol zsidóság a királyi koronázáson

Királyi kitüntetések számos zsidó család számára

A londoni zsidóság és az egész angol birodalom zsidóságával együtt, a legmélyebb együttérzéssel vett részt a koronázáson. A zsidó lakta kerületekben már előző este óriási tömeg hullámozott az utcákon és a zsidó köztintzmenyek, templomok ormáin lengett az angol birodalmi zászló...

Lionel Rotschild, Lord Bearstead és Sir Robert Waley Cohen a „Times”-ben felhívást bocsájtottak közre, amelyben egy koronázási alapra szólítják fel az angol zsidóságot, amelynek célja az ifjuság törekvéseinek támogatása lenne.

Százezer fontot akarnak összehozni erre a célra, amelyből a kisemberek apró jegyzéseiből eddig 50.000 font már összegyűlt.

Hamar fódrod? Fájnak a lábaid? Vegyen Aesculap talp betétet

sőripart amelyet Perlmutter Jakob alapított, a gabonakereskedeleme, amelynek Strasser és König, a Tózegei Freundok voltak alapítói. A tengeri hajózást Lederer Sándor és Lánczi Leo alapította...

A KORONÁZASSAL KAPCSOLATOS KITÜNTETÉSEK.

A királyi koronázással kapcsolatban számos zsidó család nemességét kapott. Így Sir Herbert Sámuel „viscount” lett, ami grófi rangnak felel meg, az Oldhams Press vezérigazgatóját: Julius Walter Eliást bárósi-tolta a király. Ausztrália volt zsidó főkor-mányzója: Sir Isaac Allred Isaacot, a Bath-rend nagykeresztjével tüntették ki. A British Empir rend tisztikeresztjét kapták: Emil Hauser, a palesztinai zenekultura terén kifejtett érdemei elismeréséül. Csahim Solomon, aki a palesztinai közélet terén kifejtett munkálkodásáért kapta a kitüntetést. Michael Aleinikoff szintén hasonló érdemekért. A nem zsidó kitüntetettek között van többek között Dill tábornok, akit most helyeztek vissza Palesztinából Londonba.

Itt említjük meg, hogy az új viscount Herbert Sámuel, május 27-én nagyszabású előadást fog tartani a világgazdasági kérdéseiről.

x Olcsón nyaralhat Bulz községben (Ladvölgy állomás) Silberstein Bernáthnál. Gyönyörű vidék, klimatikus levegő, 500 méter a tenger felett. 25%-os vasúti kedvezmény. Szigoruan orth. kóser konyha. Sinautó csatlakozás a remeci Stána-ra. Felvilágosításért forduljon: Silberstein Bernáthhoz, Bulz, Gara Valea ladului.

Ha Brasovba jön és jól akar étkezni, úgy önkéntlenül keresse fel a Kahán orth. kóser vendéglőt, a Strada Voevod Mihai 13, et. II. szám alatt.

HIREK

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Oradea, Strada Iosif Vulcan 4 Telefon: 440

Előfizetési árak:

Table with subscription rates for different regions: Bellföldön, Külföldön, Magyarország, A többi államokban.

Napló 5692

„Népnk” cikkeinek utányomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

Péntek: Szivan 11, május 21.

Szombat: Szivan 12, május 22. 1: פקד

Heti halora: ששון

Heti haltora: ודו איש אחד

Szombat kezdete:

üzet bezárás 7.45

gyertyagyújtás 7.55

Istentisztelet kezdete 8.10

Szombat befejezése 9.00

Rki gyűllő a zsidót, az ellensége a kereszténységnek

Ira: WILLIAM T. MANNING,

az amerikai protestáns egyház newyorki püspöke

Ezek hosszú sora óta dolgozom annak a nagy célnak az érdekében, hogy előmozdítsam a katolikusok, protestánsok és zsidók közötti felekezeti békét és megértést. Ez a munkám mélyleges meglepődéssel tölt el. A felekezeti közötti lelki kapcsolat azt jelenti, hogy hitünk Istentem mélyebb és igazabb lesz, ha a magunk ösztöne meggyőződése szerint, lelkiismeretünk szavára hallgatva követjük az Isteni Ideált.

Mindnyájan tudjuk, hogy a világ súlyos krízisen megy keresztül. Fantasztikus mozgalmak sűrűk ogya a civilizált országokat: muzsalmak, amelyeket husz évvel ezelőtt lehetetlennek tartottunk volna és amelyek egy új kataklizma, egy új világháború rémségeit fenyegetik a világot. Egyre világosabban látjuk, hogy az egyének palasztania kell két erő között. Az egyik: az erők az zsarolású világ, amelyet kommunizmusnak vagy náciizmusnak neveznek. A másik: azoknak az isteni ideálokna a világa, amelyet minden igaz vallás hirdel. Ezek az ideálok az igazság, Testvériség, Szabadság ideálja, amelyeket a demokrácia testesít meg és amelyeknek a demokrácia ad politikai formát és kifejezést.

Mindnyájunk közös Teremtőtől tanulja mindenki a maga módja, a maga meggyőződése szerint. Keresztény testvéreimnek azt mondom: maradjatok hűek a hitetekhez, akár katolikusok, akár protestánsok vagytok. De még hangosabban mondom nektek ezt: ha a ti hitetek igaz és erős, akkor ki fogjátok vetni letektek az előítéletet, a türelmetlenséget, a gonosz szellemet. Az isteni kereszténység a szeretet és jóakarát mindenkel szemben, akár milyen faj, nemzetiségű vagy vallású is. De ne higgyétek, hogy a mi kereszténységünk csak a türelmet hirdeli. A türelmet nem élés. Meg is kell értenünk a más vallású embereitünket és tisztelni kell az ő meggyőződésüket és Istenhitét.

Zsidó testvéreimnek pedig ezt mondom: minden igazi keresztény mélyleg tiszteltetel és megbecsüléssel viseltetik a zsidó népről azt a szerepéről, amelyet a világ poltási történetében játszott. Minden igaz keresztény mélylegesen sajnálja a zsidó népet azokért a szenvedésekért, amelyeken keresztül

kellett mennie és megvetni azokat az állítólagos keresztényeket, akik ezeket a szenvedéseket ráérték.

Elmondhatatlanul megdöbbent bennünket, hogy ilyen szörnyűségek még ma, a mi civilizált világunkban is megtörténhetnek. Ki kell jelentenünk, hogy az, aki érdekeiben vagy tetteiben antiszemita, egyúttal antikeresztény is. Aki gyűllő a zsidót, ellensége a kereszténységnek. Ki kell jelentenünk, hogy az antiszemitizmus nemcsak az isteni és keresztényi törvényekkel ellenkezik, hanem az ellenkezője mindannak, ami az emberben nagy és nemes és emberi. Faji vagy vallási előítélet, fajok vagy pallások üldözése szöges ellentétben áll a keresztényi vallások minden tételével.

Az antiszemitizmus bűnei — büntettek az emberi szabadság és testvériség nagy gondolatá ellen — a világháború szomorú pszichózisának utózeásai. Ezek a bűnös rendszerek — nevezék őket akár kommunizmusnak, akár náciizmusnak, — nem maradhatnak fenn sokáig. El fognak tűnni, mert Isten ellenük van és mert ellenük van minden igaz ember is.

De addig, amíg itt vannak, amíg szörnyűségeiket látjuk, nekünk, akik hiszünk a demokráciában és megjeljük a zsarokaságot, meg kell találnuk egymást. Szeretnénk és tisztelnünk kell egymást, bármiféle felekezethez tartozunk is. Ezzel a kölcsönös megértéssel szolgáljuk igazán mindnyájunk Teremtőt és az emberi és Isteni demokráciát is.

Joachim Prinz berlini rabbi Amerikába költözik. Berlin. — Ismét szegényebb lett a német szenvedő zsidóság egy kiváló vezetője, aki eltávozik a Harmadik Birodalomból. Prinz sok zsidónak nyújtott vigaszt és adott kitartást a nehéz idők elviselésében. Mint a német zsidóság egyik lelki vigasztalója, mint prédikátor rendkívüli szellemet örvendelt Berlinben és távozása nagyon fáj a bajsíjította németországi zsidóságnak. Mostanában tért vissza dr. Joachim Prinz amerikai utjáról. Nagy zsidó rendezvények ünnepi szónoka volt és angol nyelvűen tartott előadást a cionizmusról és Palesztina felépítésének terveiről. Az „United Palestine Appeal” meghívta dr. Prinz-et, hogy tegye át végleges lakhelyét Amerikába, ahol vezetője lesz a Palesztina-kampanyának. Egyúttal New-Yorkban rabbiállást is be fog tölteni és docens is lesz és előadásokat fog tartani a zsidó történelemből. Dr. Prinz elfogadja a meghívást és a nyár folyamán végleg az Egyesült Államokba költözik.

x Kimondottan szép, 22 éves, értetségizett urileány 300.000 lei hozományjal férjhez menne egy magas növésű, önálló, művelt kereskedőhöz. Bővebbet Mirela házasságközvetítő iroda Cluj, Strada Mareşal Foch 25.

A lengyel mészárosok a teljes vágási tilalom behozatala mellett. Varsó. — A lengyelországi mészárosok országos szervezete emlékiratot nyújtott be az illetékes miniszterhez, amelyben a rituális vágatásnak a végleges betiltását követelik. Az emlékirat rámutat arra, hogy a zsidó mészárosok az állatok hátulsó részét, amelyet nem adhatnak el kösernek, áron alul árúsítják és ezáltal nagyon lerontják az árakat. A keresztény mészárosok küldöttsége felkereste Prvstor asszonyt is, aki tudvalehetőleg megindította volt az egész zsidóellenes kampányt és felkérték, hogy a szemben lépjen fel a zsidó vágatás teljes betiltása érdekében.

Magas-Tátra STARY-SMOKOVIC (Ó-Tátraihe) Tel. 43. Előrangú házak, úgy Stary Smokovecban, mint Tátr. Lesnan Legmodernebb kényfort. Kétféle ellátás. — A panzió árakból elő- és utószobában 10% engedmény. Bővebb felvilágosításra készséggel szolgál. Schreiber Mór, Stary Smokovec CSR.

fejfájás ellen Beretrás, parxtilla!

x BUCURESTIBEN ha jól és olcsón akar étkezni, keresse fel Herschkovits Samu orth. kóser panzióját, Calea Rahovei 24. sz. alatti (Tribunal mellett).

Anglia közoktatásügyi minisztere a zsidókérdésről. London. — Oliver Stanley angol közoktatásügyi miniszter egy banketten vett részt, amelyet a zsidó vallási nevelésügyi intézmények rendeztek. A miniszter beszédet tartott, amelyben többek között azt mondotta, hogy amit magának követel, azt szívesen meg kell adja másoknak is. „Az én vallásom nem azonos az Önökével — mondotta — de ha én azt kívánom, hogy gyermekeim őseimnek vallásában neveltsék, akkor Önöknek is joguk van ehhez. Az utóbbi években a zsidóság tragédiája újabb fejezetekkel szaporodott. Az én emlékezőseim nem nyulnak vissza hosszú időre. De a világháború előtt 20 évre igen. Es emlékszem, hogy akkor senkifől sem kérdezték, zsidó-e, vagy keresztény? A háború komor napjaiban senkinek sem kérdezték, hogy meg akarsz-e halni, vagy sem? Neki nem kell meghalni érettnünk, mert zsidó vagy. Es most hőkében mondhatjuk-e valakinek, hogy nem élhet velünk? Ezt árulásnak kell minősítenünk azokkal a zsidó százezrekkel szemben, akik ha kell mindent feláldoznak hazánkért”. Ezután dr. J. H. Herz főrabbi beszélt, aki ismertette a zsidó nevelésügyi más országokban. Különösen hangsúlyozta, hogy Oroszországban megszüntették minden vallási nevelést.

ARADON, ha jól és olcsón akar étkezni, keresse fel Klein Dávid orth. kóser vendéglőjét, Piaja Avram Jancu 11.

A műve't nő

tudja, hogy bőrének legnagyobb ellensége a kemény víz, mert a vízben levő feloldott kemény ásványi anyagok, mész stb. a bőr időelőtti réncosodásának, eldurvulásának vagy, foltosságának kórokozói. Ön tudja, hogy a legfontosabb és legköltségesebb szépségápolás is eredménytelen, ha kemény vizet használ. Öntsön tehát mosdóvizébe Mack's Kaiser Borax-ot és tegye oly csodálatosan lágyvá és antiszeptikussá, mely a legérzékenyebb bőrnek is megfelelő. Arabre, teste szépségét megőrzi a Mack's Kaiser Borax szappan, az enyhe, finomhabú hőkyszappan.

SCHREIBER ORTH. PANSIO Tel. 43. TATRA-LESNA Villa Erika, p. p. Tátr. Lomnica. Tel. 28.

Mulandó minden... mulandó a kő is...

A pesti Orczy-ház és másfél százados zsinagógája eltűnik a föld színéről

Történetek és legendák a muzeális értékű templomról. — Szigorúan őrzik a pesti zsidóság a vallási tradíciókat. — Szombaton nincs kereskedelem a zsidó utcákban.

A „Népünk” eredeti riportsorozata

Budapest, május hó. — Rendkívül sok ember él a világon, különösen a kontinens nyugati részén, vagy odaát Amerikában, akik az olyan egyformán hangzó Budapest és Bucuresti között alig ismerik a különbséget. Mi itt lakunk, mi tudjuk, hogy az egyik a magyar főváros, a másik a románoké. De ha zsidó szemmel nézzük, akkor még érdekesebb ellentétet veszünk észre. A két fővárost ezer kilométer választja el — földrajzilag és a zsidóságot még több ezer kilométer — érzelmi.

Alkalmam volt most egészen közelről összehasonlítani a két világváros zsidóságát. Bucuresti zsidósága — általánosságban beszélünk — a zsidó vallás tételei törvényeiből néhány pontot „kíhagy”. Példa erre a szombat megtartása. Bucurestiben alig van zsidó üzlet zárva szombaton. Csak ezrelék-kifejezhető a számuk az összzsidósághoz viszonyítva. A kóserásra sem nagy súlyt fektetnek. Még a nagy hitközség maga sem szigorú. De a zsidó önérték százpercentes. A zsidó összetartás teljes. A zsidó öntudat imponáló. Gerinces, bátor, önzertelen zsidó a bucarestii. Csak vallási kérdésekben, „könyvemű”, minden más, zsidóságot érintő problémát véres komolysággal fogad.

A budapesti zsidó? Közelről láttam szombatját. Vannak utcák, ahol nem szombat, hanem komolyan „sabbat” van. Nyugalom. Az utca levegője, hangulata egészen vidékiesen szombatos, még ha hatalmas bérkasznárok közötti utcák levegőtlenessége és szűkössége, poros aszfaltjával, a világváros is jelenti. Ahol nagyon régi a zsidó település Pesten, ott régiek a tradíciók. A „link” Pest itt nem létezik, inkább olyan „bálbátis” minden, olyan patriarchális, a lehozott redőnyök, meg a szombat déli tanulás a Sasz Chevrában és az általa fenntartott Orczy-házi tanulmányoknál, ahol egészen homoly studiumok folynak.

Bucurestinek is van egy péntekesti szombat délelőtti „hangulata”, élménye a Corall templomban, meg a spanyol nagytemplomban. Olyan „ideges” imádkozás ez, érezni lehet, hogy a zsebekből senki sem pakolta ki a „mükce”-ket, senki sem vett tiszta inget delután (legfeljebb reggeli) senki sem vitt szombati ruhát, hanem úgy porosan, fáradtan, a napi harcokból került be a templomba egy adag áhitatra, azután továbbrohan. Ezt éreztem a zsufolt Dohány-utcai templomban is péntek este, meg szombat délelőtt.

Egészen más az ortodox Kazinczy-utcai nagytemplom. Ez hiába áll a magyar székelyvárosi közepén, olyan, mint egy folklorikus kiállítás. Vannak benne különféle szigetek. Amott az egyik sarok egy idepláncolt pozsonyi részlet. Másutt meg egy rész Oradeából. De van munkácsi színfolt is, meg ha kell bonyhádi, vagy paksi is. De Makó sem ismeretlen és Sighet sem. Keve-rék ez, amelyet egy rettentő kohézióvalis erő tart mégis össze. A szigorú tradíciók. Az igazi hit. Mintahitközség — mintatemploma. Hiszen itt nem lehet valaki hitközségi tag, csak ha szombatot tart. Nem úgy, mint másfelé, az ortodox hitközségeknél.

Itt is látok gondatlan és gondterhes arcokat, a hátulso padokban proletrárt, az első sorokban jóllakott burzsoáziát. De alig van türelmem várni, mert amint hallottam, a 150 éves Orczy-templomban az utolsó

szombati imádkozás van, mert utána jön a rombolás.

MÉG EGY UTOLSÓ LATOGATÁS AZ ORCZY-TEPLOMBAN

Ídegen vagyok, csak évtizedes egy-két emlék fűz ehhez a templomhoz. De mégis érzem, hogy valami fáj... és elképzelem ezen keresztül, hogy mennyire fájhat annak, aki már 50—60 évvel ezelőtt idejárt és apja idehozta először, itt lett barmicvoh, itt lett volégeny és itt mondott kaddist apja után. És most „összkomfortos” bérpalotai lakás lesz ott, ahol annyit imádkoztak az Urhoz, joban, rosszban egyaránt.

Tanulás van szombat délben. Nem is egy, hanem öt helyen. A budapesti vallásos zsidóság legtelentelesebb és módosabb balbatamjai által. Olyan jó kisvárosi vidéki tanulás. Nincs autoklaxon és villamoscsilingelés, hanem a jó öreg melódia, a „zugt de gemore”...

Ódafordulok az egyik idősebb urhoz és kérdem: — Mi lesz ezzel a sok emberrel, akiknek ez az imádkozás és tanulás napi élet-szükséglet lett?

— Majd elhelyezkedünk valahogy, bár a többi imaházakban, tanházakban alig van férőhely, mert — boruch hasém — mindentől teli van. Mert Budapest imádkozik, Budapest tanul. A román főváros zsidóságának nagyobb a szíve, őnzertlenebb, öntudatosabb, gerincesebb és szívósabb. Ez csúggedőbb, asszimilánsabb, mimikribb — de sokkal vallásosabb. Erre gondolok, erre az összehasonlításra, mikor a kopott lépcsőkön mentem a templomba és amikor néztem a dufaragású oszlopokat és padokat. Nemcsak én bucsuzom ettől a templomtól, hanem a bennszülöttek is. De azért a szombati áhitatba nem vegyül gyász, mert gyászolni nem szabad még embert sem szombaton, hát még követet, ha szent követek is... Bizonyos, hogy egy lélek sem vész el innen, amiért új hajlékba kell menni. Még egy fél kilométerrel többet kell gyalogolni, míg odaér az ember? Mit tesz az egy zsidónak, még hozzá egy edzett fővárosi zsidónak? Hiszen sokszor egy reménybeli üzletért is kell ennyit menni, hát amikor Róla van szó, a Szent Nevérol...

MÉG EGY EMLÉK AZ ORCZY-HÁZBÓL...

Most, hogy végleg eltűnik a föld színéről, engedjék meg, hogy még egy emléket emeljek rá. 1831-ben nagy kolerajárvány pusztított Pesten. Az előző évben nyílt meg két imaház is az Orczy-házban, amelyet tulnyomó többségben zsidók laktak. A járvány folyton terjedt. Megbénult a kereskedelem és erre a hitközség vezetői kimondták, hogy minden „gutgesinnt” zsidónak enyhíteni kell a nyomort. A járvány idején egy tizenhattagu bizottság éjjel-nappal permanenciában volt. Nem ismert a zsidó jötekonnykodás akkor sem vallási különbséget. Augusztus 3-tól kezdve két héttel naponta 82 keresztény családot is ellátott hussal és kenyérral, amiért József nádor külön köszönetet mondott a zsidóság-nak. A járványra való tekintettel betiltották a két perselyes házról-házra való járását és egy hét múlva újabb járvány szobával bővi-

tették ki a Kazinczy-utca sarkán álló kórházat.

Közben az Orczy-ház házmestere is megbetegedett kolerában és meg is halt. A házmester családja titkolta a halálesetet és így az előirt időn túl 30 óráig terjesztette a borzalmas ragályt a halott. Három nap alatt 45 ember kapta meg az Orczy-házban a kolerát. Mivel a ház ügyvéd gondnok nem volt elég erélyes, egész „forradalom” ütött ki a ház lakói között. Az ügyvédnek el kellett menekülni. Az alkori ősi nagyünnepeken maga a hitközség zárta be a két templomot, nehogy terjedjen a ragály. Szerencsére októberre elmúlt a veszedelem és ennek öröme nagy háláadó istentiszteletet tartottak, amelyen 105 forint gyűlt össze, amelyet elküldöttek a városi tanácshoz, hogy ossza szét azon családtagok között, akiknek elpusztult családtagjuk kolerában és nem tudják eltartani magukat.

Ez az epizód az Orczy-ház történetéből.

EGY RENDŐRI HIR ÉS AMI MÖGÖTTE VAN

Novellát is lehetne írni róla. De kezdjük csak a tényekkel. A pesti újságok néhány nappal ezelőtt a következő hírt közölték a szürke napihírek között: „Öreg, kolduskülszerű férfi találtak holtan a szombatról-vasárnapi virradó hajnalon, a lebontott Orczy-ház emelékai között. A tárcájában találtak elrongyolt iratokból megállapították személyazonosságát, mely szerint a halott Tannenbaum Aron 91 éves, valaha dúsgazdag nagykereskedő”.

Újbl az Orczy-ház és annak régi története kisért. Mi játszódhatott le a szegény Tannenbaum Aron nevű aggastyánnak lelkében, amíg odavánszorgott a rombolás alatt levő Orczy-házhoz. Eszébe jutott bizonyára, hogy egykor... úgy ötven évvel ezelőtt, vagy még régebben, hogyan állott ott nyolcszáz égő gyertya fényében, a feketébe öltözött tömegben, az istentiszteletnél, amikor még az első sorban állt, hiszen egyik legtekinélyesebb kereskedője volt az alkori Budapestnek. Eletertámadt a romhalmaz, látta a saját és a templom fénykorát, látta maga előtt a Tórárt, amelyet ő iratott. És látta saját lelkét, lelki szemei előtt újra elvonult minden, ahogy a haldokló előtt szokott, amint az előimádkozó harsány hangon felhívja a Tórához, amelyet ő adományozott és misebérachokat csináltat ismerősöknek, családának és snoderol gavallérosan...

Emlékek... emlékek... miközben a tavaszi holdfény enyhe éjszaka rávilágít a félig lerombolt falakra... és úgy érzi Tannenbaum Aron, a 91 éves aggastyán, hogy elmult minden dicsőség. Mulandó a vagyon, az emberek elismerése, mulandó a kő is, hiszen az örökéletűnek tartott Orczy-ház és a benne levő templom is eltűnik a föld színéről... Nem birta tovább az életet Tannenbaum Aron... ezen az éjszakán, miután ciele filmje újra lepergett lelki szemei előtt, úgy zakatolt, hogy nem bírta tovább az iramot... és ott a romok között halt meg. Utolsó pillantásával a régi Orczy-templomot látta, látta saját magát... amint ünneplik, érezte a jólétek, az élet minden szépségének lüktetését és mulandóságát és örökre lehanyatlott a kópámára... Így halt meg Tannenbaum Aron... és így „hal meg” örökidőkre az Orczy-templom is... legyem emléke áldott... W. S.

Ciujon Mátyás orth. kóser éttermét május 1-től áthelyezte a Calea Regele Ferdinand 35. szám alól a Calea Regele Ferdinand 49. szám alá. Ha jól akar érkezni, úgy keresse fel az ardeali zsidóság közkedvelt találkozó helyét, a Mátyás éttermet.

x Beretvás pastilla a legmakacsabb fejfájást is elmulasztja.

Schwartz Menyhért, Orth. Zsidó Leánygyermeknevelő Intézménye Oradea, Str. Episcopul Clorogariu No. 8, fiu- és leánygyermeknevelés nyaraltatása, kies fekvésű, magaslaton levő Bratcan,

Állomástól 8 percrenyire, a hegyek között épült egészséges kőépületben, por- és szélmentes helyen. — ALLANDO FELÜGYELET! Kiránduló helyek! Sporttanár vezetése mellett az összes sportágak szakszerű tanítása. M é r s e k e l t á r a k. Strand. Tennis-pálya. Rádió. Hízó- és légkúra. Kitűnő referenciák. Prospektus. Gyermekek kísérével és anélkül is felvételtetnek. — Telefon Oradea No. 11. Bratcan nyaraló telepen No. 2. — Kérjük a jelentkezéseket elhelyezés végett mielőbb elküldözni.

(Folytatás a 2-ik oldalról)

dó város méhkasához lett hasonló. Munkács különben is minden jellegében zsidó város, ahol nem csupán a vendéglők cégtábláin áll heber betű, hanem csaknem minden egyes üzlet felett, mert ez az öntudatos zsidóság megköveteli még ügyvédjétől is, hogy heber betűvel is jelölje foglalkozását. De nem is csoda, mert ahol egy ilyen zsidó fluidumot kisugárzó egyéniség élt, annak minden szava, ténykedése pregnánsan rányomja bélyegét még a város külső képére is, amelyben lakik.

A végrendelet — Az új főrabbi

Kilenc évig készült a nagy rabbi végrendelete. Minden évben hozzáírt valamit. A cvótot a temetésen Lebovics csapí főrabbi olvasta fel és csak a szpinkei és kaszonyi rebek mellélták rövid szavakkal és veje, Reb Borech, aki arra a végrendeleti passzuszra tekintett, amely nem engedte meg, hogy méltassék egyéniségét, egy szollársveréből indult ki, cham libi bölkírti, behagigji tivar és”, melegség járja át szivemet és tűz eméztí agyamat, amiért nem önthetem ki bánatom megfelelő szavakban Izrael eme nagy vesztesége felett...

A hitközség még a temetés előtt gyászúletet tartott, amelyen a meghaldogult vejét választották meg új főrabbinak és a halott-nak mazelov-ot kívántak.

Reb Chaim Elzer Spirát zcl., atyja, a „Darké Tsivo” szerzője mellett helyezték örök nyugalomra. Este felé hat óra tájban már ezrelé jelentkeztek a hívek kvittlivel a frissen hantolt sír körül, ahova a zarándoklás egész éjszakán át tartott. Este sokan jelentkeztek az új főrabbit, akikhez ugyancsak kvittlivel járultak. Az új főrabbi R. Borech Rabinovits mindössze 23 éves, eleinte féltékeny és a kvittlik után s kijelentette, hogy azokat kiviszi majd a meghaldogult sírjához és az esetleges pidjanokot kizárólag jesivája részére fogja felhasználni.

A hírek szerint az elhunyt síremlékét már május 20-án felavalták, a cvóto szerint a leggyeszzerűbb felirattal.

AZ ELHUNYT MINT „ELLENFEL”.

Kíméletlen volt a cionizmus elleni küzdelemben. Nem ismert kíméletet, neki nem létezett barát, csak az eszme, amely hevítette, irányította lépteit. Gyorsan beszélt és szavai sem voltak finomkodók, amikor valakit vagy valamit megvetett vagy gyűlölt. A

Az ardeali zsidók találkozóhelye!
Berkovitsné
(Oradeáról)
orth. kóser étterme
BUCUREȘTI,
Str. Lipsanilor 7.
Telefon: 462-91
Sococ hátamögött. Postavámmal szemben.
Elsőrangú erdelei kóserháza!

A városházán is fekete lobogó lengett. Katonák díszsorjára várja a nagy halottat a temelő felé vezető útvonalon, amelyen az összes utcai lámpák is kigyulladtak.

A városközi hatóságokon kívül képviselve volt a temetésen a csehszlovákiai belügy-minisztérium és az uzhorodi kormányzóság hivatala. A katonaságot egy tábornok képviselte. Körülbelül huszezer ember vett részt a levájon. Többszáz rabbi is megjelent, bár gyászbeszédet nem tartottak. Autók százaai is ontották a gyászolókat, három pozsonyi és több magyarországi hiva, külön repülőgépen jött a temetésre.

chasszidikus világnak rendkívül imponált ez a kérelhetetlenség. De ebben a chasszidikus körben is voltak ellenségei. Most, hogy eltávozott az élők sorából, talán nem aktuális a harcok élet minden egyes fázisára rámutatunk, de nem csupán cikkelenek, hanem regényeknek érdekes témája lehet ez a nem mindennapos képességű férfi. Spira Lázár 20 nagy művet írt, vallástudományi forrásmunkákat, amelyek a kor problémáival aktualizálva voltak és könyvtára, egyike Európa legértékesebb és legnagyobb zsidó könyvtárának.

Elhunyt a nagy harcos. Kihullott a toll kezéből, amellyel sokszor mint karddal harcolt. Hirtelenében nem tudunk a zsidó világban még egy hasonló harcos egyéniséget, aki a vallást helyezte és az Ur szolgálatát mindenek felett. Olyan fascináto hatással imádkozott, beszélt, szónokolt, hogy mindig magával ragadta hallgatóságát.

FURCSA TALALKOZASA A TRAGIKUS VELETLÉNNEK.

Pontosan egy évvel ezelőtt, Szivan 2-án távozott az élők sorából Hager Izrael, a wizenszti rebbe, a világ egyik legnagyobb tekintélye. Amikor az oradeai temetőben ezrek álltak körül a nagy caddik ohéjlett, ugyanakkor készültek a nagy temetésre a munkácsi chasszid tizezrek. Ez alkalommal föltanuk felelevenítik a következőket: Amikor a mult évben meghallotta a munkácsi rebbe a wizenszti elhunytát a következőket mondotta:

— Sejnös, nem volt szorosabb ismeretségem az elhunytal, mert csak rövid ideig lehettünk együtt. De annyit mondhatok, hogyha előm idom, hogy távozzam erről a viládról, akkor azt szeretném, ha ugyanezen a napon történne.

Es milyen megdöbbenő valóság. A munkácsi kívánsága teljesült. Egy évvel később, ugyanazon a napon hunyta le örök álomra zemeit, de míg a wizenszti 76 éves volt, addig a munkácsi 11 évvel fiatalabb, mikor az örök létbe költözött.

S mert alig 2—3 nappal Sevivot előtt történt mindkét haláleset, a zsidóság úgy is gondolhatja, hogy szimboluma lehet annak is, hogy míg a Tóra legkiválóbb hordozói eltűnnek a földről, ezzel szemben viaszatáldják a zsidóság abban, hogy a Tóra tana örök, amelynek kinyilatkoztatását ünnepeltük néhány nappal ezelőtt...

Borzalmas gyomorlajdalmalm voltak...

és most 2 füveg „Gastro D.” elhasználása után tökéletesen egészségesnek érzem magam, holott már 3 hónapja sem Gastro D-t, sem más gyógyszert nem szedek. Ma, amikor a Gastro D. kezelés annyira kigyógyított betegségből, hogy mindent chelek, sőt néha kevés bort is ihatok, már csak mint rossz álomra emlékszem vissza borzalmas fájdalomra. Nagyon hálás vagyok önnek a kitűnő gyógyszerért, L. Pfanhauser mérnök, Bucuresti, Str. Logofát Jordan No. 7.

Gastro D. kapható az ország minden gyógyszerárában és drogáriájában, vagy postán megrendelhető 130 lei utánvét mellett Császár E. gyógyszerárában Bucuresti, Calea Victoriei 124.

Megegyezés jött létre a Hisztadruth és a revizionista munkásszervezet között

Az ország politikai körében általános érdeklődéssel tárgyalják, hogy a revizionista munkásszervezet és a Hisztadruth között létrejött a munkavállalási egyezmény, amelynek megteremtése érdekében évek óta mindkét részről tesznek erőfeszítéseket. Három évvel ezelőtt a működésre vonatkozó javaslat fölött a Hisztadruth szakszervezet népszámlálást rendezett, amely azonban a javaslatot nagy többséggel elvetette. Úgy látszik, a mai, különlegesen súlyos politikai helyzet szükségessé tette a „heszkém” megteremtését, ami a jelenlegi körülmények között rendkívül fontosnak tekinthető. Jóllehet a két munkásszindikátus közötti megegyezés tisztára gazdasági jellegű, nem lehetetlen, hogy a megegyezést politikai téren is tárgyalások fogják követni, a Cionista Világszervezet és Jakotinszky Új Cionista Szervezete között.

— RABLÓTAMADÁS EGY CLUJI GYÁRIGAZGATÓ VILLÁJÁBAN. Cluj. —

Megdöbbenő éjszakai bűntudatfáradásnak esett áldozatul Leb Miksa gyártulajdonos, a cluji zsidó közelet egyik tisztelt alakja. A Heinrich szappangyár igazgató-tulajdonosának Maloasa-utca 7 szám alatti villájába éjnek idején álarcos betörő hatolt be, aki a háziak ellenállásának láttára revolverrel rágott Leb Miksára, akik két golyó is ért, amit szerencsésen kioperáltak belőle és csodálva határos módon nem ejtett súlyos sebet a revolveres támadás. Különösen bátran viselkedett a tragikus és veszedelmes támadás idején Leb Miksa gyárigazgató 15 éves Edit leánya, aki lélekjelenlétével gyors orvosi segítségről gondoskodott. Leb Miksa iránt úgy a cluji, mint az ország más részében lakó zsidóság körében a legnagyobb együttérzés nyilvánul meg és kívánják neki, hogy az aránylag szerencsés kimeneteli támadás utókövetkezmenyit mielőbb kiheverje.

— JO CSALÁDBÓL származó 28 éves intelligens, zsidó és világi tudományokban jártas vallásos intellektuel fiatalember nősi ni szándékszik. Keresi hozzáillő leány ismeretséget, akinek szíveit benyújtás részesítenek előnyben. Érdeklődök levelet kéri kiadótalálunkba továbbítani „Milem” jellegre.

Budapestre utazók figyelmébe!

Orth. kóser pezizó Budapest központjában, Andrássy-ut 43. szám. Modern kényelemmel berendezett ragyogó finna szobák, tolvovizetel. Kávantra diétás konyha. Bővebb felvilágosítással szolgál a tulajdonos.

Friedman Józsefné

Kárme-pansio (Andrássy-ut 43)
Telefon: 12-89-67.

vagy Oradeán: özv. STRASSER IGNATZNE
Strada Nicolae Iorga 17. szám alatt.

